

Kraków, dnia 15 marca 2010 r.

L.dz./20100315/WZ/1/np

Marszałkowie Województw Rzeczypospolitej Polskiej

Wielce Szanowny Panie Marszałku,

obszary wiejskie w Polsce pełnią w coraz większym stopniu funkcje pozarolnicze. Są miejscem lokalizacji stref inwestycyjnych i innych terenów komercyjnych oraz nowych terenów mieszkaniowych; są obszarem intensywnego rozwoju infrastruktury w skali państwa, województw i gmin; stanowią również kluczowy element równowagi ekologicznej Państwa.

Nakładają się na to dynamiczne zmiany w strukturze gospodarstw rolnych i coraz szybsza dywersyfikacja źródeł ich dochodów, które wykazują od kilku lat trzy główne źródła utrzymania: rolnicze, zarobkowe pozarolnicze oraz niezarobkowe.

Ta złożona i w wielu częściach kraju problematyczna sytuacja, wymaga wykreowania nowego mechanizmu przemian strukturalnych na obszarach wiejskich w Polsce. Narasta potrzeba wprowadzenia – w miejsce jednoczynnikowych, nieskoordynowanych wzajemnie przedsięwzięć, jak scalanie gruntów, budowa i modernizacja infrastruktury, elementy odnowy wsi, zalesianie czy tworzenie obiektów pełniących funkcje ekologiczne – mechanizmu pozwalającego na ich kompleksową realizację, skoordynowaną dodatkowo z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym.

Mechanizm ten można ogólnie nazwać kompleksowym urządzeniem obszarów wiejskich. Bazą (kręgosłupem) są tu scalenia gruntów, gdyż stanowią one jedyny instrument umożliwiający realizację takiej mnogości interesów w strukturze własnościowej obszarów wiejskich, która należy w Polsce do najniekorzystniejszych w Europie.

Mechanizm kompleksowego urządzania obszarów wiejskich funkcjonuje od ponad wieku w krajach tzw. 'starej Unii Europejskiej', co było bez wątpienia decydujące o obecnym stanie rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego tamtejszych obszarów wiejskich – przy zachowaniu walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Z doświadczeń wyniesionych ze współpracy z instytucjami z Niemiec i Holandii najbardziej godne przeniesienia na grunt polski jest połączenie kilku działań w jednym projekcie, między innymi odnowy wsi i scalenia gruntów, co pozwala na uzyskanie szerszego grona zainteresowanych tym projektem a co za tym idzie łatwiejsze nakłonienie uczestników do poddania swoich gruntów scaleniu, a następnie czynny ich udział w całym procesie.

Próby wprowadzenia takiego mechanizmu zarówno w latach 2004-2006 jak i w bieżącym okresie programowania UE (2007-2013) nie weszły w życie głównie z powodu braku stosownych zmian w

aktach prawnych, które umożliwiłyby prowadzenie kompleksowego urządzania obszarów wiejskich w oparciu o scalenie gruntów. Stąd też, m.in. PROW 2007-2013 zdefiniował w przedmiotowym zakresie trzy odrębne zadania: scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi oraz odnowa wsi (które w większości przypadków nie są ze sobą koordynowane), a nie jedno szerokie zadanie.

Uwzględniając potrzeby naszego kraju w zakresie uporządkowania stanu prawnego, merytorycznego i organizacyjnego w zakresie nowoczesnego rozwoju obszarów wiejskich, adekwatnego do standardów europejskich oraz uwzględniając szerokie oczekiwania samorządów lokalnych i społeczności wiejskich, Towarzystwo Rozwoju Obszarów Wiejskich wnosi o podjęcie szerokich, wspólnych działań na rzecz wypracowania mechanizmów umożliwiających kompleksowy rozwój obszarów wiejskich, w miejsce dotychczasowych, jednoczynnikowych i nieskoordynowanych wzajemnie działań, postrzeganych – nie tylko przez naukę polską ale i coraz powszechniej przez społeczność wiejską – jako niekorzystne dla rozwoju polskiej wsi.

Nowy mechanizm winien zostać przygotowany i usankcjonowany prawnie najpóźniej do końca obecnego okresu programowania UE i wejść w życie przed rokiem 2014.

Szersze spojrzenie na rozwój obszarów wiejskich wymaga odpowiedniego zaplecza wykonawczo-wdrożeniowego. Od blisko wieku jednostkami projektowo-wykonawczymi w zakresie urządzania przestrzeni wiejskiej w Polsce są wojewódzkie biura geodezji i terenów rolnych. Są to wyspecjalizowane jednostki, bardzo dobrze przygotowane do prowadzenia tego rodzaju prac. Sprawdzają się one powszechnie w uwarunkowaniach systematycznego zwiększania zakresu zadań projektowych i wykonawczych, np. w ramach tzw. zagospodarowania poscaleniowego (budowa dróg, melioracje, rekultywacja gruntów, kształtowanie granicy rolno-leśnej, itp.).

Prawidłowe prowadzenie tak szerokich inwestycji wymaga angażowania coraz większego spektrum specjalistów, zatrudnianych w tych biurach, które coraz powszechniej pełnią rolę jednostki planistyczno-koordynacyjnej. Jak powszechnie wiadomo biura te funkcjonują w strukturach samorządów województw, którym ustawodawca przypisuje szeroko pojętą modernizację terenów wiejskich. Należy być przygotowanym również na to, że jednostki te już wkrótce będą wykonywały dodatkowo skomplikowane analizy efektywności ekonomicznej tych przedsięwzięć.

W kontekście przedstawionych faktów i argumentów wnosimy o rozważenie potrzeby podjęcia powszechnych działań zmierzających do przekształcenia wojewódzkich biur geodezji i terenów rolnych w jednostki realizujące kompleksowy rozwój obszarów wiejskich.

Godnym rozważenia wydaje się utworzenie **Wojewódzkich Zarządów Rozwoju Obszarów Wiejskich (WZROW)**, w formie jednostki budżetowej samorządu województwa, w ramach których zapewniona byłaby koordynacja działania tych biur z zadaniami realizowanymi przez wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych.

Podporządkowanie takiej jednostki budżetowej w poszczególnych województwach urzędom marszałkowskim, zapewniłoby koordynację z innymi działaniami o charakterze strukturalnym, realizowanymi na obszarach wiejskich, w tym szczególnie z 'Odnową wsi' oraz działaniami wynikającymi z osi LEADER+.

Powszechnie wiadomo, iż zgodnie z art. 87 i 88 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz.U.2009.157.1241) do końca 2010 r. przewidziano likwidację wojewódzkich zakładów budżetowych, prowadzących działalność nieobjętą katalogiem zawartym w art. 14, ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U.2009.157.1240), w tym Wojewódzkich Biur Geodezji i Terenów Rolnych.

Zdaniem Towarzystwa Rozwoju Obszarów Wiejskich, Wojewódzkie Biura Geodezji i Terenów Rolnych funkcjonujące w obecnym stanie prawnym jako zakłady budżetowe winny być przekształcone w jednostki budżetowe samorządu województwa. Likwidacja tych biur lub ich przekształcenie w inną formę organizacyjną niż jednostki budżetowe samorządu województwa, spowoduje, że zaplanowane zadania w ramach PROW nie zostaną zrealizowane, co skutkować będzie niewykorzystaniem środków UE na ten cel.

Zastanówmy się jednak wspólnie, czy widmo likwidacji tych jednostek jako zakładów budżetowych nie stanowi odpowiedniego momentu, kiedy utworzone mogą zostać na bazie istniejących biur geodezji i terenów rolnych nowe jednostki (WZROW) – prawdopodobnie w formie jednostek budżetowych – gwarantujące właściwy rozwój obszarów wiejskich we wszystkich województwach.

Niezrozumiałym z uwagi na narastające problemy strukturalne obszarów wiejskich oraz w szczególności na potrzeby społeczności wiejskich tłumaczyć można brak funkcjonowania stosownych jednostek w województwach wymagających podjęcia szerokiego zakresu prac urządzeniowo-rolnych – w tym scaleń gruntów. Można stwierdzić również, iż województwa te automatycznie rezygnują z możliwości finansowania skoordynowanych, przyszłościowych przedsięwzięć na rzecz rozwoju obszarów wiejskich ze środków unijnych.

Z poważaniem

Dr inż. Jacek M. Pijanowski, Dr. sc. ETH Zürich
Prezes Zarządu Głównego TROW

Dr hab. inż. Franciszek Woch
Wiceprezes Zarządu Głównego TROW

Otrzymują:

1. Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
2. Departament Gospodarki Ziemią w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
3. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
4. Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego;
5. Wojewodowie;
6. Zarząd Główny Stowarzyszenia Geodetów Polskich;
7. Wojewódzkie Biura Geodezji i Terenów Rolnych.

Sekretariat Zarządu Głównego TROW

30-149 Kraków tel. 12-662 45 43, 662 40 17
ul. Balicka 253c fax 12-633 11 70
e-mail trow@trow.pl